

# НАШ ЈЕЗИК

Књига XLV

Св. 1–2 (2014)

---

## Чланци

- О употреби локалног акузатива, одн. локатива  
и инструментала у Вуковом језику (РАДОЈЕ СИМИЋ,  
ЈЕЛЕНА ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ) ..... 3
- Конгруенција именица мушког рода на *-а*  
(РАДА СТИЈОВИЋ) ..... 17
- Типологија речника српског језика I (теоријски оквир)  
(ЂОРЂЕ ОТАШЕВИЋ) ..... 29
- Критичко коришћење других речника  
у изради Речника САНУ  
(АЛЕКСАНДРА МАРКОВИЋ) ..... 49
- Поредбене фразеолошке јединице с компонентом  
*Пилаји* у српском језику (НАТАША ВУЛОВИЋ) ..... 63
- Позиционо неусловљена понављања у тексту  
Милоша Црњанског (ГОРДАНА ЈАЊУШЕВИЋ  
ЛЕКОВИЋ) ..... 73

## Прикази

- Марија Ђинђић, *Yeni Türkçe – Sıprça Sözlük*  
(ДАРИНКА ГОРТАН ПРЕМК) ..... 93
- Рада Стијовић, *Језички саветник*  
(СВЕТЛАНА МИЛАНОВИЋ) ..... 99

Марина Спасојевић, <i>Глаголи на -(j)ети, -им у корелацији са глаголима на -ити, -им у савременом српском језику (нормативни и лексикографски аспекти)</i> (МАРИНА НИКОЛИЋ).....	105
Научни саставанак славистица у Вукове дане 42/1 (МАРИЈАНА БОГДАНОВИЋ) .....	113
Научни саставанак славистица у Вукове дане 42/3 (НИКОЛА САНКОВИЋ).....	121
Зборник радова са V научног скупа младих филолога Србије <i>Савремена проучавања језика и књижевности V/I</i> (АНЕТА СПАСОЈЕВИЋ) .....	129

АЛЕКСАНДРА МАРКОВИЋ  
(Институт за српски језик САНУ, Београд)

## КРИТИЧКО КОРИШЋЕЊЕ ДРУГИХ РЕЧНИКА У ИЗРАДИ РЕЧНИКА САНУ\*

У раду се, на примерима из описних и других речника који се користе у изради Речника САНУ, говори о потреби за њиховим критичким коришћењем. Указује се на потребу за вођењем рачуна о чувању концепције речника који се израђује.

*Кључне речи:* речници као корпус, одабир лексике, Речник САНУ, лексикографија, металексикографија, српски језик.

### 1. Циљ рада

Циљ овог рада методолошке је природе. Осврнућемо се на једну тако важну област израде Речника САНУ каква је употреба других речника као дела корпуса. Начин употребе таквих приручника принципијелно је осмишљен у Упутствима за израду Речника САНУ, али се од те концепције неретко одступа. Дакле, циљ нам је да скренемо пажњу на потребу за строжим примењивањем критеријума одабира лексике из објављених речника.

Поред тога, желимо да, с једне стране, подсетимо на то колико је знања, стрпљења и умешности потребно за израду доброг речника, односно за добро обављање лексикографског посла. Са друге стране, указаћемо на чињеницу (лексикографима добро

---

\* Овај рад је настао у оквиру пројекта 178009 *Лингвистичка исцртавања савремене српске књижевне језика и израда Речника српскохрватске књижевне и народне језика САНУ*, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

познату) да сваки речник, ма колико добар био, нужно пати и од незаобилазних и тешко, од стране стручне и лаичке јавности која тај речник користи, опростивих грешака. Будући да се речници морају ослањати на претходна лексикографска дела, наш је циљ да укажемо на потребу да се према тим речницима заузме критичан став и да се, колико је то могуће, евентуалне грешке уоче и даље не преносе.

## 2. Тешкоће лексикографског посла

О томе колико је лексикографија комплексна лингвистичка дисциплина писали су многи металексикографи, тј. теоретичари лексикографије.<sup>1</sup>

Указујући на лингвистичке проблеме с којима се лексикограф среће, М. Пешикан истиче да је израда великих описних речника коауторски подухват, у коме се и заслуге и покуде колективно приписују. Говори о раду и времену који се морају уложити у један тако обиман посао,<sup>2</sup> као и о неизбежним грешкама (1970: 147–149). Британски лингвиста С. Ландау (Sidney Landau) наводи речи Семјуела Џонсона (Samuel Johnson), енглеског писца, песника и чувеног лексикографа,<sup>3</sup> који је у предговору свом речнику (објављеном 1755) рекао да „сваки други аутор сме да прижељкује

---

<sup>1</sup> Област која за предмет проучавања има речник неки истраживачи називају теоријском лексикографијом, а неки металексикографијом. Тако Згуста у уводу свог приручника помиње лексикографску теорију (1991: 16), док неки други, као Еткинсова и Рандел, негирају њено постојање (Еткинс–Рандел 2008: 4) и говоре о металексикографији. Ови аутори сматрају да постоје лингвистичке области и теорије које су од посебног значаја за лексикографију (као такве они виде лексичку семантику, когнитивну теорију, прагматику и корпусну лингвистику) и да је неречно очекивати да сваки лексикограф буде у потпуности упознат са свим тим областима и теоријама. Међутим, они мисле да лексикограф „може много тога да научи из лингвистичке теорије, као и то да су речници у великој мери побољшани захваљујући интелигентној примени теоријских идеја“ (2008: 4). Металексикографију помиње и Б. Тафра (2005: 7).

<sup>2</sup> „Кад приступа великим лексикографским подухватима, нашем лингвистичком раднику морало би бити извесно ... да ће једном у суштини анонимном послу посветити толико рада колико би ... било у индивидуалном раду довољно за читаве серије лингвистичких студија“ (Пешикан 1970: 147).

<sup>3</sup> Ландау истиче да је С. Џонсон био песник, драматург, бриљантан говорник и полемичар, али да је „најтрајнију заоставштину човечанству оставио као лексикограф“ (Ландау 1993: 4).

славу; лексикограф тек може да се нада да ће избећи прекоре; чак и ту негативну надокнаду добије само неколицина“ (Ландау 1993: 310). Б. Тафра у својој књизи каже да је била осуђена на лексикографско проклетство, будући да је радни век провела радећи „на рјечницима који nisu dobili своје korice“ (Тафра 2005: 8).

Згуста на тешкоће лексикографског посла указује кроз читав свој приручник,<sup>4</sup> а сажето их сагледава у неколико момената. Каже да, поједностављено речено, „leksikograf treba da zna sve“ (1991: 21), иако је то очекивање тешко испуњиво, будући да ради са „otvorenim klasama ројава“ (*ibid.*). Затим, истиче да је у центру пажње лексикографа лексичко значење, као појава чија природа није сасвим одређена.<sup>5</sup> Уз то, Згуста каже да се „leksikograf bavi naučnim radom, ali da ga objavljuje za korisnike čiji su porivi uvek više praktični“ (1991: 22).<sup>6</sup>

Лексикографи, међутим, могу бити задовољни због чињенице да речници спадају у, како М. Пешикан каже, „најдуговечнија лингвистичка дела“ (1970: 149). И Ландау сматра да утеха за тежак лексикографски посао, који он посматра као неку врсту интелектуалног маратона, лежи у чињеници да речници спадају у малобројна дела специфична по томе што их врло велики број људи може користити врло дуго (1993: 310). Б. Тафра утеху за своје лексикографско проклетство види у „promišljanjima o riječima i rječnicima“ (2005: 8).

---

<sup>4</sup> „Ne bi bilo svrhovito pokušati njihovo izolovano nabranje [teškoća] ... budući da će postati vidljivi iz knjige kao cjeline“ (1991: 21).

<sup>5</sup> Са Згустом се, што се тога тиче, слажу многи лексикографи. „Само дефинисање лексичког значења је главни разлог што је лексикографија тежак и сложен интелектуални посао“ (Радовић-Тешић 2009: 17). Исто то примећују и Еткинсова и Рандел, говорећи о томе да је одређивање значења речи, као један од основних лексикографских задатака, отежано тиме што „лексикографи морају да описују нешто чија природа није сасвим јасна“ (2008: 264).

<sup>6</sup> На научну страну лексикографског посла такође су указивали многи лексикографи и металексикографи. И. Грицкат, на пример, каже: „Тумачења речи са много значења, као и тумачења граматикалних речи, понекад се овде претварају, у оквирина прописане речничке технике, у минијатурне студије о тим језичким јединицама“ (Грицкат 1993: 11).

### 3. У којој мери речник мора бити нов и оригиналан

Научно истраживање сматра се креативним радом, који се, уз ослањање на претходна достигнућа, мора одликовати и нечим новим. Са друге стране, сваки речник се у великој мери мора ослањати на традицију.<sup>7</sup>

Ландау истиче да би „потпуно нов речник био ужасно дело, у којем би недостајале многе основне речи и значења, пуно бесмислених и неописивих грешака“ (1993: 35), али да је, на срећу, мало заиста нових речника, односно да речници никад не могу бити сасвим оригинални (1993: 36).

### 4. Допунски корпус за израду Речника САНУ

Грађа за Речник САНУ, коју чине цитати исписани на листићима, током израде речничког текста допуњава се грађом из речника, енциклопедија и лексикона. Што се речника тиче, у изради Речника САНУ у обзир се морају узети сви описни, двојезични, термилошки, дијалекатски речници, као и речници страних речи и израза објављени на српском (српскохрватском) језику. На списку најчешће коришћених приручних речника свакако су: Вуков Рјечник, који је, као и српскохрватско-немачки и немачко-српскохрватски речници С. Ристића и Ј. Кангрге, ексцерпиран и укључен у грађу за израду РСАНУ; Рјечник хрватскога или српскога језика ЈАЗУ; Речник МС и други.<sup>8</sup>

Сваки сарадник на Речнику САНУ у обавези је да, при изради своје секције речничког текста, дату секцију испореди с поменутиим речницима и литературом како се неке одреднице или значења, иначе непотврђена ексцерпираном грађом, не би занемарила.

---

<sup>7</sup> „Leksikografija je djelatnost u kojoj tradicija ima važnu ulogu“ (Зругста 1991: 24).

<sup>8</sup> За детаљнији списак приручних речника и литературе в. Упутства, чл.

## 5. Критеријуми за одабир речи из дијалекатских речника, речника страних речи и израза, термилолошких речника и енциклопедија

Начелне препоруке о томе како вршити одабир речи и појединих значења из читаве речничке грађе дате су у Уводу у Речник САНУ, у Напоменама о обради текста Речника, као и у Упутствима за обраду речничке грађе.

У Напоменама о обради текста Речника препоручује се да се дијалекатске речи уносе „само онда када могу обогатити речник и када су се одомаћиле у књижевним или стручним делима“ (Напомене: XXXIV). За стручне термине се саветује да се узимају они који „су ушли у свакидашњи живот и књижевност“ (*ibid.*).

Одабиру речи посвећено је првих пет чланова Упутстава. У вези са уношењем речи из речника страних речи, прописује се да се избор врши према критеријуму нивоа знања човека с општим образовањем (чл. 16), док се за стручне термине препоручује да се уноси „оно што је ушло у обични, свакодневни живот и у књижевност, као и у средњошколске уџбенике“ (чл. 19). За енциклопедијске одреднице не наводи се експлицитно критеријум избора, али претпостављамо да би он могао бити исти онај који важи за стране речи и термине, дакле, да треба узимати све оно што одговара нивоу знања и опште културе просечно образованог човека. Дакле, приликом одабира одредница из речничке литературе лексикограф треба да се руководи критеријумима који показују да ли одређена реч припада општем лексичком фонду српског језика.

О селекцији речи у описним речницима писао је у више наврата М. Пешикан, истичући да „избор речи за речник иде у оне проблеме где је најтеже утврдити прецизна мерила“ (1970: 152). Он је нагласио да лексикограф мора добро да сагледа „не само оно што уноси, чему даје место у речнику који ради, него и оно што испушта“ (1982: 209), као и то да селекција треба да буде *мейоголошки одређена*. У том смислу, Пешикан наглашава да лексикограф мора бити свестан тога да описни речник какав је Речник САНУ не мора да обухвати *сву* лексику, већ *целовију* лексику (1982: 209; курзив је наш, А. М.), као и то да такав речник има право да превиди термине кратког века, ефемерну лексику и некњижевну (дијалекатску и

покрајинску) лексиком која у садржинском смислу не допуњује значајно књижевну.

Пешикан се не слаже са критеријумом одабира по ком у Речник САНУ треба уносити само термине који су у општој употреби (1970: 156–157) и истиче да није јасно „где је граница шире и уже познатих термина“ (1970: 157). Због тога он, уместо критеријума опште употребе, наводи неколико критеријума према области стручних термина: потребу за исцрпним уношењем термина из оних области које у језику одавно имају своју терминологију (ботанички и зоолошки називи нпр.), будући да је њихов лингвистички значај велики; богато уношење термина из новијих научно-стручних области, као и економично приказивање и једних и других у Речнику. Мислимо да би се овим критеријумима могли допунити одговарајући чланови Упутстава за израду Речника САНУ.

Осврнућемо се и на речнике страних речи и одабир речи из њих. У списку обавезних речника за испоређење у раду на Речнику САНУ налазе се речници М. Вујаклије, Б. Клаића, те речник И. Клајна и М. Шипке. Поменули смо, на почетку ове тачке, критеријуме за избор одредница и значења из поменутих речника. Међутим, догађа се да се заборави на ограничење прописано Упутствима, па се готово све одреднице из тих речника прелију и у Речник САНУ. Осврнућемо се на нека од тих ограничења и то илустровати примерима из 18. тома Речника САНУ.

Постављамо питање које би, у светлу критеријума које М. Пешикан прецизно одређује, могло даље да се разматра у циљу дораде и прецизирања Упутстава – има ли смисла уносити у Речник САНУ термине који су потврђени искључиво речницима страних речи – *орџоид*, *орџофренија*, *орџохроматичност*,<sup>9</sup> или појмове какав је, на пример, *орфанић*,<sup>10</sup> које има смисла наводити у стручним публикацијама и енциклопедијама?

---

<sup>9</sup> Као додатни критеријум код недоумица овог типа могло би се применити претраживање Корпуса савременог српског језика. У Корпусу 2013, на пример, ови термини нису заступљени ни са по једном потврдом.

<sup>10</sup> Дефинисан у Речнику САНУ: 'у мн.: хусити који су се у XV веку, после смрти свога вође Јана Жишке одвојили и касније спојили са таборитима (у јд.: следбеник тих хусита)'.  

---



Оправдање за уношење неких именица, које иначе нису постале део српског лексичког система, као на пример *орфан* (*сироче*), може бити њихово присуство у деривацији (*орфанотиρφаци, орфанотиρφиј(ум)*).

Именица *орџак*, чије је основно значење 'сарадник, пословни партнер', дефинисана је под 1в као 'добар друг, пријатељ', са речником Клајна и Шипке као једином потврдом. Наше је мишљење да ова реч (у овом значењу) није требало да буде потврђена само речником страних речи, већ и редакцијски, будући да је у разговорном језику у прилично широкој употреби. Слично томе, именице као *оријами* и *оријано*<sup>11</sup>, *ојресиван* не би требало потврђивати само речником страних речи, јер су распрострањене и заступљене и у свакодневном говору. То препоручују Упутства: „Ако се у речницима наиђе на неку обичну реч или значење којих нема у грађи, а познати су обрађивачу, не треба цитирати речник као потврду, већ је обрађивач дужан да сам састави пример, а као извор стави: (Ред.) – тј. 'Редакција'“ (чл. 5). Можда би се овај члан Упутстава могао модификовати тако да прописује да се поред речничке потврде стави и редакцијска (дакле, да се ипак уведе као правило и уношење речничких потврда).

При преузимању значењских потврда из речника страних речи треба водити рачуна и о томе да се не наруше принципи и технике дефинисања у Речнику САНУ. У речницима страних речи оно што заправо представља два посебна значења понекада се наводи под једним истим значењем. Тако је из речника И. Клајна и М. Шипке преузета именица *орџојенија*, као и њена дефиниција: 'природни прираштај становништва; контрола рађања'. Наше је мишљење да је ова два подзначења свакако требало раздвојити, будући да је варијанта дефиниције с тачком и запетом између два дела у Речнику САНУ резервисана или за основно и метонимијско значење, или за два блиска значења, две блиске значењске нијансе. Дефиниција преузета из речника Клајна и Шипке не уклапа се, дакле, у метод дефинисања у Речнику САНУ.<sup>12</sup>

---

<sup>11</sup> У Корпусу 2013 именица *оријами* потврђена је 42 пута, а именица *оријано* око 60 пута.

<sup>12</sup> Исти опрез треба имати и приликом употребе двојезичних речника – пракса навођења различитих значења, односно различитих страних еквивалентних речи одреднице се разликује, а често се, уместо бројева, користе тачка и зарез, па

## 6. Критичко коришћење допунских речника

Управо због чињенице да су речници обавезан део корпуса за израду нових речника, сматрамо важним да укажемо на неколико проблема. Због великог, боље речено, огромног броја података које сваки речник садржи, није реално мислити да је могуће написати идеалан, савршен речник. Те су чињенице сасвим свесни сви они који се баве лексикографијом.<sup>13</sup>

У наставку рада указаћемо на ситније пропусте с којима смо се сретали у речницима на које се Речник САНУ ослања, али нам намера није изрицање оцене квалитета тих речника. При коришћењу тих речника треба задржати извесну дозу критичности како се евентуалне грешке и пропусти не би даље преносили. А то се неретко чини јер се сматра да су речници књиге од ауторитета (с правом, рекли бисмо). Преузимање појединих одредница и значења из приручних речника мора се обављати уз поштовање принципа и концепције Речника САНУ. Природа појава о којима ћемо говорити је различита – или је реч о недовољно јасном контексту, који је довео до погрешног тумачења одређеног значења, или о погрешно протумаченом значењу независно од контекста, а поменућемо и проблем са примерима из преведених текстова.

### 6.1. Проблеми с недовољним лексикографским контекстом

Нераспрострањена именица *погметуљак* дефинисана је у Речнику МС као 'онај који улагујући се што подмеће, настоји преварити кога', а илустрована је примером: Учинило му се да га је и пригодом бивших фалшних процјена ... исти такав подметуљак опомињао (Божић, РМС). Међутим, када се погледа шири контекст, који гласи: Изненадно, у изнутрици, невољки неки осјећај [га је] жацнуо, а чинило му се, да га је пригодом бивших фалшних процјена због којих му је кружио селима рђав глас, исти такав подметуљак опомињао ... [па] продужи обазриво (Божић

---

се разна значења ређају на тај начин. Неретко се дешава да се такви еквиваленти, заправо различита значења вишезначне речи, преузму у Речник САНУ и у њему представе као синоними.

<sup>13</sup> "All dictionaries are incomplete ... there is no such thing as a perfect dictionary" (Еткинс–Рандел 2008: 2).

3, 58), чини се да се именица односи на 'нејасан, прикривен, подмукао осећај'.

Ово је уједно и добар тренутак да се укаже на потребу за пажљивим читањем не само цитираних реченица већ и мало ширих одсецака текста у којем се цитати налазе. Сами цитати морали би се исписивати тако да се на основу њих може прецизно одредити значење речи које се њима илуструје. Будући да тако идеалних цитата нема много, контекст је често неопходно проширити накнадно, током рада. Згуста говори о захтеву да контекст треба да буде што краћи и што јаснији (1991: 216), али и да је „sasvim ... nemoguće naznačiti kako dugi treba da budu leksikografski konteksti. Veoma često stvarna signifikacija neke riječi može se razumjeti samo ako se uzme u obzir ne samo neposredni kontekst nego i ono što je rečeno mnogo strana prije ili poslije“ (*ibid.*). Са овим Згустиним запажањем сигурно би се сложила већина лексикографа, који неретко проведу много времена листајући књигу из које је неки цитат исписан, покушавајући да, у ближој или даљој околини самог цитата, пронађу објашњење за нејасно значење.

Нераспрострањени глагол *йодсмицайши се* дефинисан је у РМС 'кретати се клизећи по глаткој површини', а потврђен је примером: Ножице им се подсмичу од жудње за музиком (Ковачић, РМС). Када се, међутим, погледа шири контекст, види се да је реч о игрању у колу око ватре, дакле на отвореном простору: „Дјеца завртјеше коло око кријеса ијујучући и пјевајући ... Вода им навире на уста за слатким залагајима, и ножице им се подсмичу од жудње за музиком“. Дакле, није могуће да глагол означава клизање по глаткој површини, већ се вероватно односи на наизменично померање ногу, поцупкивање: 'мицати се, померати се наизменично (о ногама)'.

## 6.2. Појрешно *йшумачење* смисла

Неке друге грешке у дефинисању не потичу од недовољног контекста, већ од, по нашем мишљењу, лоше утврђеног смисла. Придев *йодножан* дефинисан је у основном значењу у Речнику МС, као и у Речнику српскога језика (РСЈ): 'који је под ногама', а дато значење илустровано је у РСЈ синтагмом *йодножна сџаза*. Нама се чини да тако дефинисано значење придева у датом синтагми нема

нарочитог смисла, јер нема, бар не у обичном, неекспресивном изражавању, потребе стазу квалификовати на тај начин. Одговор за значење овог придева пружа пример из грађе за РСАНУ: Он узјаха и пође. Пут му беше подножан, јер се спушташе низ Јелицу (Дело 11, 37). Придев *йодножан* и у овом примеру, као и у синагми *йодножна сѣаза*, по неким тумачењима има значење 'погодан за кретање (о путу, стази и сл.)'.<sup>14</sup>

Глагол *йодуѣорѣиѣи* у секундарном значењу РМС дефинише: 'начинити рупе у обали какве реке, подлопати',<sup>15</sup> а пример гласи: Дрина је подуторила Саву (Баран., РМС). Шири контекст гласи: Набујали потоци и реке снеле су воду у равницу. Дрина је подуторила Саву. Вода расте и сваки час може да провали и поплави села (Баран. 1, 223). Чини нам се да Дрина није могла да начини рупе у обали Саве, већ да је пре реч о томе да је преплавила, препунила, испунила корито Саве изливајући се у њу у већој мери него обично. Ово се значење као секундарно на први поглед не може повезати са основним ('направити удубљења, уторе'; исп. фусноту бр. 15), али ако се погледају и друга значења овог глагола: 'задовољити (некога), удовољити (некоме)'; 'најести се, заситити се', могло би се објаснити енантioseмијом – издубити – испунити.

РЈА, на пример, глагол *йодуѣреѣнуѣи/йодуѣреѣи* наводи као нереклексиван и дефинише га: 'упреѣи, упрегнути у што, управо пода што'. Пример којим се ово значење илуструје гласи: Одријеши један од њих два коња, а они се подупрегну у кола и стану вуѣи (Нар. прип. Вук<sup>2</sup> 291). Глагол, дакле, није потврђен као нереклексиван (иако и ту форму треба констатовати), реч је о рефлексивној форми, и то о правом повратном глаголу, будући да је реч о двојници Цигана који су, у жељи да преваре младића који је ишао запрежним колима, испрегли коње и сами се у кола упрегли, подупрегли, а затим побегли и украли коње.

<sup>14</sup> Мишљење аутора овог рада јесте да придев *йодножан* има значење 'који је под нагибом, који води низбрдо, стрм (о стази, путу и сл.)', али је, по препоруци рецензента, тумачење значења промењено.

<sup>15</sup> Основно значење гласи: 'подуторњем, подуторњаком испилити, направити уторе (жлебове на дугама за буре у које се углављује дно бурета)'.  
 58

### 6.3. Примери из преводних *текстова*

Скренућемо на овом месту пажњу на потребу за још једном врстом опреза, наиме опреза кад су у питању преводни текстови. У грађи за РСАНУ налази се немали број дела преводне књижевности. Сусрели смо се, међу потврдама за именицу *јодушница*, и са примером из Гогољевих приповедака, који гласи: Ти немаш ни пара за подушнице (Поп. Ђ. 1, 157). Овај цитат навео је обрађивача да помисли да је реч о именици која има исто значење као и именица *јодушје*, дакле 'обредно гошћење, даћа'. Шири контекст гласи: Ти обилазиш око директорове кћери! ... Ти си нула једна, и ништа више. Ти немаш ни паре за подушнице (Поп. Ђ. 1, 157). Из самог контекста је јасно да би се именица *јодушница* у овом контексту могла тумачити само у склопу фразеологизма, а потврду за то налазимо и у изворном тексту: „Ведь ты нуль, более ничего. Ведь у тебя нет ни гроша за душою“. Реч је заправо о фразеологизму 'нет за душой у кого', који се у ТСР (*Толковый словарь русского языка*) дефинише као 'совсем нет', што значи да би одговарајући превод друге руске реченице коју наводимо требало да гласи: Та немаш ни динара. Самим тим, наведени пример могао би бити потврда за фразеологизам с речју *јодушница* као кључном, *немајши ни йаре за јодушнице* 'немати ни динара'.

Речник МС наводи придев *јодшумски* и дефинише га као 'који живи под шумом, под брдом обраслим шумом', а илуструје га примером: У ваше здравље, подшумске газде! (Бен., РМС). Будући да је реч о преводу с пољског, могуће је да је реч о лоше преведеном придеву и мислимо да је бољи поступак био не унети ову одредницу и не успоставити само на основу ње наведено значење.

## 7. Закључак

У вези са преузимањем одредница и значења из речника страних речи, дијалекатских и терминолошких речника, као и енциклопедија, мислимо да би било добро придржавати се Упутстава, која би се у неким члановима могла допунити на основу радова наших великих лексикографа и металексикографа.

Наша је жеља била да подсетимо на то да сваки речник има своју унутрашњу концепцију, на чијим је темељима израђиван (односно, на чијим се темељима израђује) и да треба водити рачуна о томе да се преузимањем концепције других речника не наруши концепција речника који се израђује.

## ЛИТЕРАТУРА

- Грицкат 1993: Ирена Грицкат, Стогодишњица лексикографског рада при Српској академији наука и уметности, у: *Сјмо јодина лексикографској рада у САНУ*, ур. Павле Ивић, Београд: Српска академија наука и уметности – Институт за српски језик САНУ, 5–13.
- Еткинс–Рандел 2008: В. Т. Sue Atkins, Michael Rundell, *The Oxford Guide to Practical Lexicography*, Oxford University Press.
- Згуста 1991: Ladislav Zgusta, *Priručnik leksikografije*, prevod i predgovor D. Šipka, Sarajevo: Svjetlost.
- Ландау 1993: Sidney I. Landau, *Dictionaries. The Art and Craft of Lexicography*, Cambridge University Press.
- Напомене: Напомене о обради текста Речника, Речник САНУ, 1. том, XXVII–XXXVII.
- Пешикан 1970: Митар Пешикан, Сложени услови рада на нашим описним речницима, *Наш књижевни језик на сјмо јодина јослије Вука*, Београд: Друштво за српскохрватски језик и књижевност СР Србије.
- Пешикан 1982: Митар Пешикан, О селекцији речи у описним речницима, у: *Лексикографија и лексикологија*, Београд – Нови Сад: Српска академија наука и уметности – Институт за јужнословенске језике Филозофског факултета у Новом Саду – Матица српска – Филолошки факултет у Београду, 209–215.
- Радовић-Тешић 2009: Милица Радовић-Тешић, *С речима и речником*, Београд: Учитељски факултет.
- Тафра 2005: Branka Tafra, *Od riječi do rječnika*, Zagreb: Školska knjiga.
- Упутства: *Ујујсјва за израду Речника срјскохрвајској књижевној и народној језика САНУ*, Институт за српски језик [интерно издање].

## РЕЧНИЦИ

- Речник МС: *Речник српскохрватскога књижевног језика*, I–VI, Нови Сад: Матица српска, 1967–1976.
- Рјечник ЈАЗУ: *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, I–XXIII, 1880–1976.
- Речник САНУ: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, I–XVIII, Београд: Српска академија наука и уметности – Институт за српск(охрватск)и језик, 1959–.
- РСЈ: *Речник српског језика*, Нови Сад: Матица српска, 2007.
- ТСР: *Толковый словарь русского языка*, у редакцији Д. Н. Ушакова, електронско издање доступно на адреси <http://feb-web.ru/feb/ushakov/ush-abc/default.asp>.

*Александра Маркович*

## КРИТИЧЕСКОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ДРУГИХ СЛОВАРЕЙ ПРИ СОСТАВЛЕНИИ СЛОВАРЯ СЕРБСКОЙ АКАДЕМИИ НАУК И ИСКУССТВ

### Резюме

В предлагаемой работе подчеркивается необходимость критического подхода при использовании других словарей в процессе составления *Словаря САНИ*. Подчеркивается также необходимость учета критериев отбора слов из этих словарей, ссылаясь на концепцию работы над *Словарем САНИ*. Кроме того, затрагивается вопрос о примерах неподходящих определений или недостаточного лексикографического контекста, с чем автору приходилось встречаться в своей работе, приводя такие примеры в качестве лексикографических случаев.